

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	4-й семестр (7, 8 чверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	1 година на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Borodin.Ye.I@nmu.one; Prokopenko.L@nmu.one

Викладачі:

Бородін Євгеній Іванович

д. і. н., професор, професор кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Borodin/Borodin.php>

E-mail: Borodin.Ye.I@nmu.one

Прокопенко Леонід Львович

д. держ. упр., професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Prokopenko/Prokopenko.php>

E-mail: Prokopenko.L@nmu.one

1. Анотація до курсу

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС створює нові стратегічні перспективи для поглиблення євроінтеграційних процесів у нашій державі і ставить на порядок денний необхідність детального вивчення еволюції та сьогодення європейської інтеграції, європейського досвіду здійснення соціальної політики.

Під час вивчення цієї дисципліни Ви ознайомитесь із ключовими питаннями генези та розвитку соціальної держави, її еволюції в умовах європейської інтеграції, законодавством та інституційною базою реалізації соціальної політики в країнах Європейського Союзу, основними напрямками та складовими соціальної політики ЄС. У Вас буде можливість розвинути навички аналізу здійснення соціальної політики в Європейському Союзі та робити висновки щодо адаптації європейського досвіду до умов України.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань щодо основних проблем та особливостей формування, розвитку та еволюції соціальної політики та регулювання соціальних відносин в Європейському Союзі (ЄС).

Завдання курсу:

- розглянути законодавство, принципи та інституційну базу реалізації соціальної політики в ЄС;
- ознайомити з актуальними проблемами соціального життя ЄС та ступенем їх вирішення;
- розглянути ефективні програми та методи вирішення соціальних проблем; концепції, моделі, напрями та складові соціальної політики ЄС;
- ознайомити з основними сучасними тенденціями розвитку соціальної політики в ЄС та навчити робити висновки щодо впливу цих тенденцій на подальший розвиток соціальної політики в Україні в процесі набуття нею членства в ЄС;
- навчити обґрунтовувати напрями вдосконалення соціальної політики.

3. Результати навчання

- класифікувати базові документи з соціальної політики в ЄС та описувати принципи на яких базується соціальна політика ЄС, актуальні проблеми соціального життя ЄС та ступінь їх вирішення;
- обговорювати ефективні програми та методи вирішення соціальних проблем; специфіку вирішення соціальних проблем у деяких країнах ЄС; місце індивіда у соціальній політиці ЄС; концепції та моделі соціальної політики ЄС;
- пояснювати генезу та еволюцію соціальної держави, її моделі та ознаки, моделі соціальної політики в ЄС, характеризувати законодавство та інституційну базу реалізації соціальної політики в країнах ЄС, основні напрями та складові соціальної політики ЄС;
- дискутувати у групі актуальні питання здійснення соціальної політики в ЄС та формувати власне бачення соціальної політики, що необхідна суспільству сучасної України, пропонувати напрями її вдосконалення;
- пояснювати основні сучасні тенденції розвитку соціальної політики в ЄС та робити розрахунки стосовно впливу цих тенденцій на подальший розвиток соціальної політики в Україні в процесі набуття нею членства в ЄС.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Генеза та еволюція соціальної держави

- 1.1. Історія ідеї про соціальну державу
- 1.2. Сутнісні та функціональні характеристики соціальної держави
- 1.3. Виникнення та розвиток концепції соціальної держави
- 1.4. Моделі та ознаки соціальної держави

Тема 2. Еволюція соціальної держави в умовах європейської інтеграції

- 2.1. Виникнення ЄС. Необхідність формування єдиної соціальної політики
- 2.2. Відповідність соціальної політики загальним європейським цінностям
- 2.3. Наповнення, механізми та інструменти соціальної політики ЄС

Тема 3. Законодавство та інституційна база реалізації соціальної політики в країнах ЄС

- 3.1. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики ЄС

- 3.2. Структури ЄС з повноваженнями щодо вирішення проблем в сфері соціальної політики
- 3.3. Допоміжні структури ЄС у формуванні соціальної політики
- 3.4. Компетенції органів ЄС в сфері реалізації соціальної політики

Тема 4. Основні напрями європейської соціальної політики і соціальний прогрес

- ЄС
- 4.1. Практика соціального забезпечення та відкритої координації соціальної політики країн
  - 4.2. Спільні особливості розвитку соціальної політики європейських країн
  - 4.3. Класифікація моделей соціальної політики. Кластери соціальної моделі ЄС

Тема 5. Складові соціальної політики ЄС

- 5.1. Основні соціальні проблеми Європи та загальні підходи до їх вирішення
- 5.2. Політика соціального партнерства та соціальний діалог в суспільстві як основа успішної соціальної політики в країнах ЄС
- 5.3. Поняття соціального захисту та принципи, механізми побудови концепції соціального захисту в ЄС
- 5.4. Типи фінансування та приклади базових моделей фінансового забезпечення соціальних програм

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Генеза та еволюція соціальної держави

- 1.1. Історія ідеї про соціальну державу
- 1.2. Сутнісні та функціональні характеристики соціальної держави
- 1.3. Виникнення та розвиток концепції соціальної держави
- 1.4. Моделі та ознаки соціальної держави

2. Еволюція соціальної держави в умовах європейської інтеграції

- 2.1. Виникнення ЄС. Необхідність формування єдиної соціальної політики
- 2.2. Відповідність соціальної політики загальним європейським цінностям
- 2.3. Наповнення, механізми та інструменти соціальної політики ЄС

3. Законодавство та інституційна база реалізації соціальної політики в країнах ЄС

- 3.1. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики ЄС
- 3.2. Структури ЄС з повноваженнями щодо вирішення проблем в сфері соціальної політики
- 3.3. Допоміжні структури ЄС у формуванні соціальної політики
- 3.4. Компетенції органів ЄС в сфері реалізації соціальної політики

4. Основні напрями європейської соціальної політики і соціальний прогрес

- ЄС
- 4.1. Практика соціального забезпечення та відкритої координації соціальної політики країн
  - 4.2. Спільні особливості розвитку соціальної політики європейських країн
  - 4.3. Класифікація моделей соціальної політики. Кластери соціальної моделі ЄС

5. Складові соціальної політики ЄС

- 5.1. Основні соціальні проблеми Європи та загальні підходи до їх вирішення
- 5.2. Політика соціального партнерства та соціальний діалог в суспільстві як основа успішної соціальної політики в країнах ЄС
- 5.3. Поняття соціального захисту та принципи, механізми побудови концепції соціального захисту в ЄС
- 5.4. Типи фінансування та приклади базових моделей фінансового забезпечення соціальних програм

Індивідуальне завдання: «Характеристика соціальної політики ЄС» полягає у розкритті та захисті здобувачами вищої освіти відповідей на питання:

1. У чому полягала необхідність формування єдиної соціальної політики після виникнення ЄС;

2. Яка інституційна база реалізації соціальної політики в країнах ЄС;

3. Розкрити класифікацію моделей соціальної політики в ЄС;

4. Навести основні соціальні проблеми Європи та загальні підходи до їх вирішення.

Підготовлені відповіді представити до обговорення в групі. Під час представлення результатів виконання індивідуального завдання передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного оцінювання та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

Теоретична частина оцінюється за результатами виконання *індивідуального завдання*, яке охоплює матеріали лекційного курсу. Максимально оцінюються у **40 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами участі в *практичних заняттях (практичні завдання, дискусії)*. Практичні завдання, дискусії, де відпрацьовуються навички індивідуальної та командної роботи, максимально оцінюються у **60 балів** (участь у практичних заняттях за кожною темою максимально може принести здобувачу вищої освіти 12 балів).

Отримані бали за індивідуальне завдання та практичні заняття додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

6.3. Критерії оцінювання індивідуального завдання: індивідуальне завдання («Характеристика соціальної політики ЄС») містить 4 відкриті запитання – оцінюється в 40 балів, причому: 40 балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури та джерел; 30 балів – відповідність еталону, відсутність наведення прикладів з додаткової літератури та джерел; 20 балів – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону; 10 балів – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону та не розкриває

сутність предмета запитання.

6.4. Критерії оцінювання практичних занять (практичні завдання, дискусії):

практичні завдання: 12 – 9 балів: отримано правильну відповідь, яка характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності; 8 – 7 балів: отримано відповідь, яка характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності з незначними неточностями; 6 – 5 балів: отримано відповідь, яка характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності із значними неточностями; 4 – 3 бали: отримано відповідь, яка демонструє наявність загальних знань щодо предмету розгляду, однак відсутність уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності; 2 – 1 бали: наведено відповідь, яка демонструє незадовільний рівень знань / навичок застосовувати знання в практичній діяльності.

дискусії: **12 балів:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела. **10 балів:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань. **8 балів:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення; **6 балів:** неактивна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) низький рівень володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення; **4 бали:** залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення; **2 бали:** залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення; **1 бал:** відсутність відповіді.

Критерії підсумкового оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку):

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка складається з **20 тестових завдань**, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (**разом 40 балів**), **12 тестових завдань**, правильна відповідь оцінюється в 5 балів (**разом 60 балів**). Отримані бали за тестові завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Вітте Л. *Європейська соціальна модель і соціальна згуртованість: яку роль відіграє ЄС?* Київ: Заповіт, 2006.
2. Воллес В. *Творення політики в Європейському Союзі*. Переклад з англ. Ткачук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004.
3. Дзяд О.В., Рудік О.М. *Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України*: навч. посіб. Київ: Міленіум, 2009.

4. *Міжнародно-правове та національне регулювання реалізації прав у сфері праці: теоретико-прикладні проблеми* / Н. П. Мокрицька, Р. Я. Бутинська та ін.; за заг. ред. д.ю.н. М. С. Долинської. Львів : «Галицька видавнича спілка», 2021.
5. Окладна М. Г., Яковюк І. В. *Соціальна політика Європейського Союзу: становлення і розвиток*. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016.
6. Прокопенко Л.Л. *Вступ до європейської інтеграції*: навч. посіб. Київ: Міленіум, 2009.
7. Прокопенко Л. Л., Рудік О.М., Рудік Н.М. *Інституційна система ЄС*: навч. посіб. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018.
8. Севрюков Д. Г. *Еволюція соціальної держави в Західній Європі: історико-теоретичні аспекти*. Київ: «Талком» 2014.
9. Шевчук П. І. *Соціальна політика*: навч. посіб. 2-е вид. Львів : Світ, 2005.

Нормативні документи

1. *Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу*. URL: <http://www.eurodocs.sdla.gov.ua>
2. *Європейська соціальна хартія* від 18 жовтня 1961 р. № 35. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Представництва Європейсько
2. го Союзу в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
3. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <http://rada.gov.ua/>
4. Глосарій термінів Європейського Союзу. URL: <http://europa.dovidka.com.ua/#123>
5. Європейська інтеграція // Урядовий портал]. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246396130&cat_id=223223535
6. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua/>
7. EU institutions and bodies. Access mode: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm
8. EU facts and figures. Access mode: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_en.htm
9. EU law. Access mode: http://europa.eu/eu-law/index_en.htm
10. Topics of the European Union. Access mode: http://europa.eu/pol/index_en.htm
11. Treaty of Lisbon. Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:TOC>